

Yttrande avseende kommunrevisionens granskning av ordförandebeslut

Lunds kommuns förtroendevalda revisorer har granskat de ordförandebeslut som fattats i kommunens nämnder och styrelser under år 2021 och 2022.

Som framgår nedan instämmer utbildningsnämnden i huvudsak i kommunrevisionens rekommendationer samtidigt som utbildningsnämnden också delar bedömningen i granskningsrapporten att det inom nämnder och styrelser över lag finns en god medvetenhet kring hur delegationsbeslut ska hanteras och i synnerhet kring hur ordförandebeslut ska hanteras.

I yttrandet bemöter och kommenterar utbildningsnämnden rekommendationerna samt några delar av granskningsrapporten där utbildningsnämnden bedömt att rapporten behöver kommenteras.

1. Avseende kommunrevisionens rekommendation om att säkerställa att en bedömning av ärendets brådskande natur görs vid de sammanträden där ordförandebeslut återrapporteras samt, för att garantera spårbarhet och transparens, säkerställa att sammanträdesprotokollen utformas på ett sådant sätt att dessa bedömningar framgår.

Kommunrevisionens rekommendation utgår från att utbildningsnämnden har att retroaktivt bedöma grunden för ordförandebeslut och därmed i sak pröva ärendets brådskande natur. Kommunrevisionen har varken i missiv eller granskningsrapport redogjort för den sakliga grunden för rekommendationen utifrån kommunallagens krav på utbildningsnämnden avseende att bedriva en tillfredsställande verksamhet samt att ha en tillräcklig intern kontroll. Inte heller finns en redogörelse för hur en sådan bedömning rättsligt skulle vara formellt möjlig eller lämplig. Inte heller påvisas att det

skulle vara en metod som vederlagts utifrån beprövad erfarenhet.

Avseende delegationen gäller att när en delegat fattar beslut med stöd av given beslutsrätt fattas beslutet på utbildningsnämndens vägnar. Det är således uppgifter som delegeras och inte ansvaret som sådant. Delegaten har emellertid det fulla ansvaret för handläggning och beslutsfattande i de ärenden som delegationen omfattar. Det innebär att delegaten tar det fulla ansvaret för det konkreta beslutet och att den delegerande inte får gå in i ett beslut som har fattats till följd av delegationen. Den delegerande har däremot kvar sitt övergripande ansvar för sakområdet och kan ta tillbaka delegationen, också för ett enstaka ärende, och kan följa delegatens hantering av sitt uppdrag genom återrapportering. Skulle saken gälla myndighetsutövning eller tillämpning av lag följer det redan av grundlagen att någon inblandning i beslutsfattandet i ett särskilt fall inte får ske (*En kommunallag för framtiden*, SOU 2015:24, s. 245 ff.).

Utbildningsnämnden kan konstatera att det för rekommendationen saknas ett tydligt stöd i såväl lag och förarbeten som i vägledningar från Sveriges Kommuner och Regioner. Utbildningsnämnden saknar således helt möjlighet att till exempel återkalla fattade ordförandebeslut eller att i efterhand pröva dylika beslut (Dalman, Lena m.fl., 2021, *Kommunallagen – med kommentar och praxis*, sjätte upplagan, ss. 347–350; jfr. även prop. 2016/17:171, *En ny kommunallag*, s. 205). Denna retroaktiva rätt ankommer endast på förvaltningsdomstol, som vid överprövning kan pröva lagligheten av ett fattat beslut.

Utbildningsnämnden anser dock, i likhet med kommunrevisionen, att det är särskilt viktigt att dokumentera ordförandebeslutets förutsättning i fråga om att vara motiverat av dess brådskande natur. Vid utnyttjande av ordförandebeslut är det väsentligt att skälen som legat till grund för bedömningen av ärendets brådskande natur sammanställs. Dessa skäl behöver inte anges direkt i beslutet utan kan också anges på annat sätt: som en anteckning i ärendet eller på annat sätt som medför att skälen dokumenteras och registreras i ärendet.

2. Avseende kommunrevisionens rekommendation om att säkerställa att ordförandebeslut återrapporteras till nästkommande sammanträde

Ordförandebeslut ska anmälas till nästa sammanträde. Brister i detta avseende har för utbildningsnämndens del endast i några fall påvisats i den stickkontroll som genomförts inom ramen för kommunrevisionens granskning.

Utbildningsnämnden kommer att säkerställa att rutiner är tydligt utformade för en korrekt återrapportering av ordförandebeslut till nämnden, i enlighet med kommunrevisionens rekommendation.

3. Avseende kommunrevisionens rekommendation om att säkerställa att ordförandebeslut i sin helhet bilägs de sammanträden där besluten återrapporteras

Av 6 kap. 40 § andra stycket kommunallagen framgår att ett ordförandebeslut ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. Hur detta ska ske i praktiken är inte reglerat. Lagstiftaren har överlåtit åt respektive styrelse och nämnd att avgöra hur anmälan ska ske, liksom hur protokollen ska utformas i denna del (se prop. 2016/17:171, s. 378–9). Det föreligger därmed inget hinder mot att redovisa eventuella ordförandebeslut i sammanställning tillsammans med övriga delegationsbeslut. Att ordförandebeslut och dess underlag i sin helhet ska redovisas till nämnder saknar stöd i lag och har heller inte stöd i rekommendationer eller praxis gällande hanteringen av delegationsbeslut.

Praxis i utbildningsnämndens fall är trots det att redovisa hela ordförandebeslutet med tillhörande handlingar för nämnden under aktuell paragraf. Innan det redovisats för nämnden har förutom presidiet även nämndberedningen informerats. Skälet är att skapa transparens och öppenhet. Syftet med anmälningsskyldighet till ansvarig nämnd är bland annat att nämnden ska göras medveten om vilka beslut som fattats i dess ställe.

Utbildningsnämnden kan hålla med om att det i några protokoll kunnat dokumenteras tydligare och i allmänhet på ett mer konsekvent sätt. Fortsättningsvis kommer utbildningsnämnden för tydlighetens skull dokumentera redovisade ordförandebeslut endast i sammanställning tillsammans med övriga delegationsbeslut under beslutsunderlag i aktuell paragraf för att göra dokumentationen tydlig och konsekvent.

4. Avseende granskningsrapportens revisionsfråga "Hur säkerställs att ordförandebeslut ej fattas för styrelser/nämnder avseende beslut som ej får delegeras enligt 6 kap. 38 § kommunallagen"

Ordförandebeslut regleras i 6 kap. 39 § kommunallagen. Bestämmelsen gör gällande att en nämnd får uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan

avvaktas. För utbildningsnämndens del framgår sådan delegering av punkten Ö:1 i utbildningsnämndens delegationsplan. Denna delegering av beslutsrätt i brådskande frågor begränsas inte av vad som framgår av 6 kap. 38 § punkterna 1–4 (se prop. 2016/17:171, s. 378; jfr. även Dalman, Lena m.fl., 2021 s. 354, liksom Högsta förvaltningsdomstolens dom HFD 2016 ref. 74).

Även en fråga som avser till exempel verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet, som för andra delegater omfattas av kommunallagens begränsningsregler, kan således bli föremål för ordförandebeslut. Trots detta ingår i kommunrevisionens granskningsrapport en sådan revisionsfråga som syftar till att säkerställa att dylika ordförandebeslut inte fattas.

5. Avseende granskningsrapportens resultat i punkten 4.1.1. Reglemente och delegationsordningar

Delegationsordningar är normalt sett i behov av löpande uppdateringar. Däremot framgår det inte av granskningens resultat om styrelser och nämnder delegerat rätten att fatta beslut med stöd av 6 kap. 39 § kommunallagen, vilket är det som ska granskas och inte om delegationsordningarna är reviderade sedan ändringarna i kommunallagen 1 juli 2022 avseende 6 kap. 37 § och 38 §. I det fall där en delegation enligt 6 kap. 39 § skulle saknas bör granskningen ha avgränsats i förhållande till den nämnden. Utbildningsnämnden har emellertid delegerat rätten att fatta beslut med stöd av 6 kap. 39 § kommunallagen till ordförande. För utbildningsnämndens del framgår en sådan delegering av punkten Ö:1 i utbildningsnämndens delegationsordning.

6. Avseende granskningsrapportens avsnitt 4.3 Bedömning

Av granskningsrapporten framgår att kommunrevisionens sakkunniga biträde noterat att flera av de tjänstepersoner och förtroendevalda som har besvarat biträdets enkät har hänvisat till att beslutet inte kunnat avvakta till nästkommande sammanträde. I granskningsrapporten påpekas mot denna bakgrund att kommunallagen fastställer att ordförandebeslut kan fattas i ärenden där nämndens beslut inte kan avvaktas, snarare än där nämndens *sammanträde* inte kan avvaktas, liksom att nämnden har möjlighet att vid behov sammanträda vid annat tillfälle än vad sammanträdesplanen fastställer.

Utbildningsnämnden konstaterar att det är möjligt för ordförande att påkalla ett extra sammanträde, om ordförande anser att det behövs. Det

följer emellertid av praxis att denna möjlighet inte behöver uteslutas för att rätten att fatta ett brådskande ordförandebeslut ska föreligga. Ett extra sammanträde är inte i alla lägen möjligt eller lämpligt sett till att ledamöter och ersättare ska ha skäliga förutsättningar för att kunna delta och förbereda sig. Ett extra sammanträde måste vara proportionerligt i förhållande till skälen för sammanträdet samt i förhållande till andra åtgärder. Bestämmelsen som möjliggör brådskande ordförandebeslut kan antas ha inkluderats i kommunallagen av just den anledningen.

Utbildningsnämnden

Klicka eller tryck här för att ange text.